

שאלות
תשובותההטבה ששווה מיליון
שקל וכמה כסף
יישאר ליורשים?

המדריך לכורש לפנסיה

יציאה לגמלאות כרוכה באינספור תכנוני והטבות מס, סנכרון בין מוצרי השקעה וחיסכון שונים שנצברו לאורך השנים, ודילמות שיכולות לעלות לכם הון • גלובס עונה על כמה מהשאלות המרכזיות עבור הפורשים לפנסיה: האם כדאי למשוך את הכסף כקצבה או בבת אחת, ואיך רואים שהחיסכון יעבור לדור הבא?

צילום: Shutterstock / א.א.א. קריאייטיב

נתנאל אריאל

פרישה לפנסיה היא נושא מורכב, כנראה אפילו מורכב יותר מורכב, האתגרים והשאלות שנוגעות לחיסכון הזה לאורך עשרות שנותיו. הטבות מס שיכולות להיות שוות מאות אלפי שקלים ואף יותר מכך, סינכרון בין מוצרי השקעה וחיסכון שצברתם לאורך החיים, ואיך משאירים כסף ליורשים? כל השאלות האלו ועוד רבות נוספות הן רק קצה המזלג בתוך סל הסינויות שעל הפרש לפנסיה לדאוג להן עם יציאתו לגמלאות.

מערכת הפנסיה בישראל אמנם נחשבת כבר שנים לאחת מ-5 הטובות בעולם (על פי דירוג מוסר העולמי), אך בפועל, רבים מהישראלים לא יודעים איך לנצל את זכויותיהם והם ומשפחתם עלולים לשלם על כך ביוקר. "פרישה לגמלאות היא מהלך חד פעמי ובלתי הפיך", אומרת ציפי אבירם קינן מנהלת מחלקת מערך פרישה במגדלה מבטחים, "כל החלטת שיקבל הפרש תלווה אותו ואת המשפחה עשרות שנים קדימה, מבלי יכולת לשנות אותה". לכן, ההחלטה היא לתת-יעץ עם איש מקצוע לפחות חצי שנה טרם הפרישה לפנסיה ולהתחיל להיעדף. גלובס עושה סדר בנושאים המרכזיים שכל פורש לפנסיה צריך להביר.

האם להקדים או דווקא לאחר
את הפרישה לפנסיה?

ניתן להתחיל למשוך את קרן הפנסיה גם לפני גיל 67 (גברים) או 65 (נשים). אבל שאלת הכראיות של המהלך מורכבת. מהצד האחד לפני גיל הפרישה הקבוע בחוק, הקצבה שלכם תחויב במס הכנסה וביטוח לאומי, ומנגד, רחיקה של הפנסיה אולי תגדיל את ודאות החיסכון שלכם, אבל השאלה הגדולה היא כמה ממנו תספיקו לנצל.

גם בין המומחים אין הסכמה. אייל שליונגר, י"ד לשכת היועצים הפנסיוניים, אומר כי "במקרים רבים כדאי להתחיל לקבל פנסיה כבר בגיל 66-67 ולא להמתין לגיל 67. במקביל, לא תמיד נכון כלכלית להמשיך לעבור אחרי גיל 67. כל שנת החייא אנכם מגדילה את קצבת הפנסיה החדרית לשנים הבאות ב-6% עד 7%, אבל לא בטוח שהארם יזוה בפנסיה יותר מ-20 שנה כדי שהרחיקה תשתלם לו בטוח הארוך". לפי נתוני הל"מ לשנים 2019-2023 בממוצע, אחרי גיל 67 תוחלת החיים הממוצעת בישראל מונקת ל-87 שנה.

גרב טסלר מתכנן פרישה בעל הבלוג להבין את הפנסיה חולק, לדבריו, "בגיל 66 גברים עדיין משלמים מס הכנסה וביטוח לאומי על קצבת הפנסיה לכן היא תיפגע מעצם ההקדמה".

לנשים הוא ממליץ לדרות את היציאה לפנסיה, אבל מוותר אחרת. לדבריו, ניתן לקבל רמי אבטלה במשך חצי שנה עד גיל 67, ורק לאחר מכן להתחיל למשוך את הקצבה מהפנסיה. מיצוי הזכויות הזה יכול להיות שווה אלפים רבים עבור הגמלאית. אנב, קבלת פנסיה במקביל לרמי אבטלה

תוביל לקיוויו ברמי האבטלה, ולכן יש לצאת לפנסיה רק אחרי מיצוי שלב האבטלה.

"אפשר גם לקבל פנסיה ולהמשיך לעבוד תוך כדי", הוא אומר. "המונה בקרא 'פרישה מרומה'. כך למשל, אישה שהגיעה לגיל 63 יכולה לקבל פנסיה של 2,000-3,000 כחודש פטורה ממס כשבמקביל היא ממשיכה לעבוד ולקבל שכר". החיסרון במקרה הזה היא שחלק מהטבות המס לפרשים מתחילות רק בגיל הפרישה הרשמי שנקבע לפי חוק.

האם למשוך הכל
יחד או כקצבה?

טסלר מציין שלא חייבים לקבל את כל כספי החסכונות הפנסיוניים כקצבה. "אפשר להחליט לקחת את המינימום החוקי כקצבת פנסיה ולמשוך את השאר כסכום חד פעמי. אפשר גם למשוך חלק מהכספים למשל רק את כספי הפיצויים, וחלק מהשלושים החדרשים של המעסיקים לאורך שנות העבודה. נ"א או להחליט שחלק יילך לירושה, כשבמקרים רבים הכספים יהיו פטורים ממס". הוא נותן דוגמה, "אם צברתי 2 מיליון שקל בחיסכון הפנסיה למשל, אני לא חייב להמיר הכל לקרן פנסיה. אפשר לייצר קצבה מינימלית של 5,183 שקל, ואת השאר לקחת כסכום חד פעמי פטור ממס".

אבירם קינן מוהירה בקשר הזה ואומרת כי "צריך להישמר מתחושת עושר מרומה. רבים מבין הפורשים לגמלאות לאחר שנות עבודה רבות 'מסתגרים' מאפשרות מימוש כספים באופן חד פעמי. וזאת למרות שכספים אלה נועדו לשמש רשת בטחון יעילה בין אם עבור עצמם ובין אם עבור הדור הבא. משיכת כספי פיצויים מהחסדר הפנסיוני מקטינה משמעותית את החסכון הצבור, אשר עשוי להיות מומר לקצבה ובנוסף עלולה לגרום לפגיעה בגובה הטבת המס המגיעה במועד הפרישה".

מה הטבות המס המגיעות?

אחת הסינויות המורכבות, אך גם החשובות ביותר בכל הנוגע לפרישה לפנסיה היא זו שנוגעת למיסוי. להערכת אבירם קינן ממגדלה מבטחים, "רבות מבין הפורשים משלמים מס ביתר בשל אי מיצוי זכויותיהם".

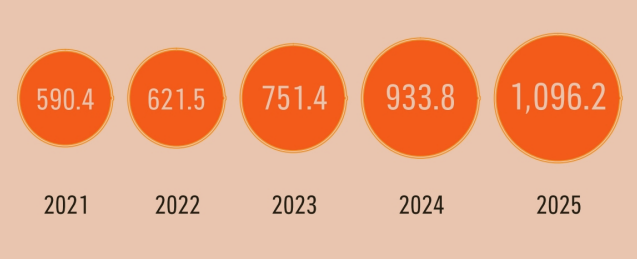
בין ההחלטות המשמעותיות שהפורשים לפנסיה צריכים לקבל, ויכולה להיות שווה להם קרוב למיליון שקל, נוגעת ל"קיובע זכויות". מדובר בתהליך חד פעמי בומו הפרישה, שבו הפרש מחליט איך לנצל סל של הטבות מס שמוקנות לו. ההטבות יכולות לבוא לידי ביטוי הן בגובה הקצבה החדרית והן במשיכת סכום חד פעמי. פורש שלא מבצע את התהליך עלול לשלם מס גבוה יותר ולפגוע בהכנסה המצרפית שלו מכספי הפנסיה.

אלא שכדי לקבל את ההטבות יש לפנות באופן יזום למס הכנסה. באמצעות טופס טופס "1161" ברשות המסים, עליכם לבחור האם תרצו פטור על הקצבה החדרית לפנסיה, על סכום רוני (משיכה חד פעמית) או שילוב

שוק ההון והשקעות

הייקף נכסי הפנסיה של הישראלים חצה את רף הטריליון

במילארדי שקלים*

*ללא קרנות פנסיה חוקיות

ביניהם ותוכלו לקבל את הטבות המס בהתאם. זאת, בהנחה שנצברו בקרן כספיים לקצבה מינימלית של לפחות 5,200 בחודש. "כל מי שפרש אחרי 2012 זכאי לפטור שמגיע בשיא ליותר מ-5,000 שקל בחודש", מסבירה אבנר. במהלך שנות החיסכון אגחנו משלמים מס על הפנסיה שלנו, מתוך ההפרשה החודשית, ואין סיבה שתשלמו עליו מס נוסף. "זה נקרא 'קצבה מוכרת'", אומר שלזינגר. "הכוונה היא לכספים שנחסכו לפנסיה לאורך שנות העבודה ועליהם כבר שילמתם מס בזמן ההפקדה. לכן הם אמורים להיות פטורים ממס בעתיד כדי לא לשלם כפל מס". לרבריי, "זה רלוונטי לכל מי שהשכר שלו מעל 12 אלף שקל".

כדי לממש את ההטבה צריך לשמור את נוספי השכר השנתיים (106) מכל מקומות העבודה לאורך השנים, גם לאנשים בני 30. כשתגיעו לפנסיה הקפידו שקרן הפנסיה תתן לכם את כל הפטור. כלומר תגישו לה את טפסי 106 כדי לבצע את ההתחשבנות וההתאמות. ההטבה בתוקף משנת 2012, וככל שיעברו השנים המשמעות של ניצול נכון שלה תהיה שווה יותר כסף.

האם להתמשיך להשקיע את הכסף?

הגורל הישראלי בחיסכון הפנסיה הוא צ'יליאני, שמפחית את הסיכון עבור החוסך באופן אוטומטי ככל שהוא מתבגר. תומך שפריצ'ט סמנכ"ל בארבע עונות מקצועצ א.י.א., מסביר כי "מודל תלוי הגיל הנהוג בישראל מפחית את ההשפעה למניית ככל שהחוסך מתקרב לגיל הפרישה, אך חשוב לזכור שבתוחלת חיים הנוכחית בישראל מורש עשיר לחיות עוד זמן רב ושמרגות יתרה עשירה לפגוע בחסכונות של הפרש לאורך זמן".

מנגד, "ככל שאנו מתבגרים מוצננו הבריאותי לא הולך ומשתפר ועלינו להבין בריות בטחון למצבים שונים כגון ריוח מוגן או מצב סיעודי מורכב. לקוח עם פוליט ביטוח סיעודי יכול לוותר על כרית ביטחון ולהשקיע את הכסף בחשיפה גבוהה לריבוי מנייתי בהסתכלות ארוכת טווח. מנגד, לקוח ללא פוליט זו נדרש לכרית

בטחון שמרגנית יותר שצריכה להיות מושקעת במוצרים סילידריים כגון קרן כספית או תיק אג"ח ממשלתי". האזהרה מפני "שמרגות יתר" חורה אצל כמה מומחים. כך למשל, ויטלי פלוט'נסקי, מנכ"ל משותף ב-SPI, חברה לתכנון פיננסי וסוכנות לביטוח פנסיוני, מצייין כי "הברכה מקרים פורשים לפנסיה רוצים להחזיק את הכספים קרוב לחוה. בכל שעולים בגיל, הנטייה היא דווקא לשים את הכסף בעז' בבנק או בפיקדונות, כדי שיהיו מול העיניים למקרה חירום או כדי שהורשים יוכלו לאתר בקלות את הכספים. אבל ההפחתת הסיכון הוא יש מחיר גדול. פורש בן 67 יזוה עוד כ-20 שנה. אם ישאיר את הכסף בפיקדון הוא יאבד כל שנה כ-3% תשואה לעומת המסלולים הסילידריים בשוק ההון, ולעומת מסלול כללי זה אפילו פער תשואה של 5% בשנה.

"גם אם אנשים רואים בפרישה את השלב שבו מתחילים 'לצרוך' את החיסכון, צריך לזכור שנכסים פיננסיים צריכים לשרת אותנו עד וימנו האחרון ובהחלט ניתן גם להעביר אותם בירושה. לכן הנכסים צריכים להמשיך ולעבוד ולתגב תשואות כדי לשמור על רמת החיים".

גרב סטלר מסכים, "הרבה פנסיונרים

מתמכרים לחוסר סיכון. הם לא מבינים

שפרישה לפנסיה זה 20 שנה והם חייבים שהכסף ימשיך לעבוד, אם אפשר ריבית רדיבית. צריך להגדיר רמה מסוימת של חשיפה לשוק ההון אחת את הכסף הפני יישחק, עוד ועוד בלי לדרב על

עלויות של כניסה לריוח מוגן בגיל

מבוגר או הוצאות דומות בבית".

איך נוחד שהכסף יעבוד לירושים?
עבור מי שמעוניין להשאיר את הכסף לרוח האב ואפך ההשקעה למעשה הוא אינו יום הפטירה של הפרש לפנסיה אלא החיים של ילדיו, כלומר עוד עשרות שנים. פלוט'נסקי SPI אומר כי "אם הכסף עובר למוטבים לאחר פטירת החוסך, הוא עובר כפטור מלא ממס. זה יתרון אדיר של עושר בירוודי, שאנשים כמעט לא מודעים אליו. מי שמאחר למשוך את הכסף מאבד נכס שמפחתי

שהמשמעות הכלכלית שלו עצומה". עם הציאה לפנסיה, החוסך צריך לבחור את מסלול הפרישה שמשלב בין ודאות מצד אחד, לבין קצבה גבוהה ככל שניתן מצד שני. בצד של ודאות – יש אפשרות לבחור תקופת הבטחה של קצבאות. זה יכול להיות 5 שנים, 10 שנים, 15 שנים ואפילו 20 שנה בחלק מהמקרים. תקופת הבטחה כזו אומרת שלא משנה מה, סכום הקצבאות לאותה תקופה מובטח (ואחרי אותה תקופה לפי שיעור הגנה שחברנו שתקף רק לבן או בת זוג).

בצד השני של קצבה גבוהה ככל שניתן, חוסכים יכולים לבחור מסלול פרישה בלי תקופת הבטחה בכלל. במקרה כזה, הקצבה אנגם תהיה גבוהה יותר ביחס לאלטרנטיבות, אבל אם חוסך במסלול זה נפטר לאתר שנה, ואין בן או בת זוג מוכרים, או הכסף הולך, אם יבחר מסלול עם הבטחה, לפחות חלק מהסכום יועבר למוטבים".

אם יצאתם לגמלאות עם פנסיה תקציבית או מחקרנות חותניות, נהניתם מהרבה תירונוות לאורך הדרך. אבל בכל הנוגע לורשת החיסכון הפנסיוני, יש לקרנות האלה חסרון, כי הן שקיחות ואינן מאפשרות לכם בחירה לגבי מי יקבל אחריכם את הפנסיה. פנסיות השארים תשלום רק לבן או לבת זוג וילידים עד גיל 21 – גילאים שבררר כלל אינם רלוונטיים לגמלאים. אם אין לכם בן או בת זוג, וילידים שלכם בוגרים (מעל גיל 21), אין מי שקיבל את הפנסיה אחריכם.

מה קורה בקרן פנסיה חדשה פה יש גמישות רבה הרבה יותר. קודם כל, אפשר לקבוע כמה בן או בת הזוג יקבלו כשיפור מהפנסיה שקיבלתם. ככל שתעניקו פנסיה גבוהה יותר לבן הזוג אחריכם, קר פנסית הקנה שלכם תהיה גמורה יותר. הטוח לבחירה הוא 30%-100% מהקצבה. גם כאן שארים מוגדרים כבן או בת זוג, וילדים עד גיל 21.

אם לא קיימים שארים, נגיה במקרה של אלמנים, גרושים, או אנשים שהם חד הוריים, וילדיהם כבר בוגרים – אפשר להגדיר מוטבים, שקיבלו את החיסכון. יש מסלולים רבים שאפשר לבחור במיניהם. ביטוח מנהלים מספק אפילו יותר גמישות, במובן זה שאפשר להעביר את הכסף

השאלות המרכזיות עם הציאה לגמלאות

להקדים או לדחות את הפרישה?

בעד: כל שנה של דחייה במשיכת הפנסיה יכולה להוסיף 6% 7% לחיסכון שלכם

נגד: משיכת הפנסיה לפני גיל הפרישה תחייב אתכם במס הכנסה ובדמי ביטוח לאומי

למשוך הכל בבת אחת?
בעד: ניתן לייצר קצבה מינימלית, ואת שאר הסכום לקחת באופן חד פעמי והוא יהיה פטור ממס

נגד: מדובר בסיכון מוגבר לרשת הביטחון שלכם לנשים האחרונות של חיים, וגם עבור ילדיכם

להמשיך להשקיע את הכסף?

בעד: אחרי גיל פרישה, לחוסך הממוצע יש עוד כ-20 שנים בהן הכסף יכול לצבור תשואה. בנוסף, אחרי הפטירה חלק מהחסכונוות יכולים לעבור לירושים ולהמשיך לצבור תשואה גם עבורם לשנים ארוכות

נגד: חשוב לשמור על הכסף באפיקים מולידים שכן קרן הפנסיה שלכם היא אחת מכריות הביטחון הגדולות והחשובות לאורך חייכם

האם לבחור תקופת הבטחה לקצבה?

בעד: בחירת תקופה של 5-20 שנה מבטיח שתקבלו את סכום הקצבאות שהגדרתם ומבטיחה שחלק מהסכום יועבר לירושים

נגד: תקופת הבטחה מקטינה את הייקף הקצבה שתקבלו

בירושה למי שרוצים.

עם זאת, מסלר מסביר כי "לפעמים עדיף לעבור לקרן פנסיה (מביטוח מנהלים למי שיש), למשל במקרים שנרצה להבטיח לבת הזוג קצבה לכל החיים. בביטוחי מנהלים אין חובה לספק קצבה לבת הזוג במקרה שכן הזוג נפטר וברירת המחול בפוליסות הישנות של ביטוחי המנהלים היא 120 תשלומים לפרוש עצמו. המשמעות היא שאם אדם יפרוש בגיל 67 אך ייפטר כעבור עשור היא לא תקבל כלום. בניגוד לכך, בקרן הפנסיה חייבים להגדיר שגם אחרי הפטירה בת הזוג תקבל לכל חייה 30%-100% מגובה הקצבה שהייתה עד לפטירה".

אבני נותנת דוגמה: "למשל בחור בגיל 67, עם צבירה של מיליון שקל, שיש לו בת זוג הצעירה ממנו 3-4 שנים, יקבל פנסיה של כמעט 5,600 שקל בחודש באם ישאיר אחריו 30% מהקצבה שלו עבודה לכל החיים. או שהוא יקבל פנסיה של 4,800 באם ישאיר 100% מהקצבה שלו עבודה לכל החיים, בחד עם הבטחה של מינימום 20 שנה לפחות".

עם איזה מוצר פורשים לפנסיה?

"גם אם הסכתי לאורך השנים במוצר כמו ביטוח מנהלים או לא אומר שאני חייב לפרוש מהמוצר הזה", אומר סטלר ומבהיר כי אדם יכולים להעביר את הכספים מביטוח המנהלים לקרן פנסיה שלכם או לפתוח קרן פנסיה במקום. דמי הניהול, שנגבים גם לאחר הפרישה, גבוהים יותר בביטוחי המנהלים ומגיעים עד ל-1.5% מהכסף שנצבר בחשבון בעוד בקרן פנסיה מתור לבחירת לקחת לפנסיונרים עד 0.3% בלבד.

יש גם הבדל בין ביטוחי מנהלים ישנים מאוד לפוליסות שנפתחו אחרי 2001, ומשם לכאלה שנפתחו אחרי 2004 שנחשבות לגרועות ביותר. "מי שפורש מביטוח מנהלים אחרי 2001 כדאי לו לבדוק את האפשרות לפרוש במקום ררך קרן פנסיה מקיפה", אומר סטלר ומסביר "בביטוחי המנהלים הקצבה החודשית תלויה יותר בביצועים של שוק ההון, בשנים של ירידות הקצבה החודשית יכולה להיות כ-10%. בניגוד לכך, בקרנות הפנסיה יש תשואה מובטחת על 60% מהכספים".

בנוסף, אם יש לכם קופת גמל להשקעה, אתם יכולים למשוך ממנה קצבה אחרי גיל 60 שתהיה פטורה גם היא ממס רווחי הון. אנשי מסירין מפרטת עוד כי "כספים שנצברו בקופות גמל עד 2008 הם 'דווינים' ופטורים ממס בכל עת כבר מגיל 60. קופות גמל מ-2008 אלה כספים 'קצבתיים' כדי שמשיכת הכספים (ברכים התגמולים) ללא תכנון נכון תגרוך תשלום מס של 35%". בקופות הגמל הללו לקצבה סטירין מעדיפה בררך לגייז את הכספים לקרן פנסיה (בהנחה שתהיה ממנה לפחות קצבה חודשית של 66 שקלים). גם בקרנות הפנסיה עצמן יש הבדלים, כי במקרה הזה הנתונים ההשושבים הם בעיקר דמי הניהול והתשואה שהשיגו הקרנות השונות. ●